

**Original Paper** **Allegorical motifs in Naftha al-Masdur Zaidiri Nesavi (case study: sword, pen, plant, nature, special names, war tools)**



Fereshteh Naseri<sup>1\*</sup>

**Abstract**

With its allegorical structure, Nafteh al-Masdur Zaydari Nesvi provides a suitable platform for discovering the social and historical foundations of an era. The aim of the current research is to reflect the allegorical foundations of the society of an era and to recognize its many values in the thoughts, ideas and culture of the people of an era from the author's language. This work is Zaydri Nesvi. The need to deal with such researches is to make use of artificial and complicated prose expression methods, as one of the main topics of transferring the mechanisms and allegorical foundations of speech. The main problem of the current research is to search for the arrangements that Zaydri Nesvi has used to express the inner intentions of his words based on the prevailing concerns in the mind. So far, there has been no independent research on the structure of allegory in this work. The main question of the current research is, to what extent are the themes of Naftha al-Masdur based on the allegorical elements of the word capable of criticism? This research has explained the allegorical effects of this work with a descriptive-analytical method and a library method (book studies and theses). The results of the research indicate that this book, with its solid structure, based on a unique form and structure, has been able to express historical and social relations and relations in allegory language by relying on special words and terms.

**Key words:** Allegory, Naftha al-Masdur, technical prose, Zaydari Nesavi, Sultan Jalaluddin

1- Assistant Professor, Department of Persian Language and Literature, Yadegar Imam Khomeini (RA) Branch, Shahr-e Ray, Islamic Azad University, Tehran, Iran

<b>Please cite this article as (APA):</b>		
Naseri, Fereshteh. (2024). Allegorical motifs in Naftha al-Masdur Zaidiri Nesavi (case study: sword, pen, plant, nature, special names, war tools) . <i>Journal of Pedagogic and Lyric in Persian Language and Literature</i> , 16(61), 89-99.		
		
<b>Publisher:</b> Islamic Azad University Bushehr Branch / No. 61/ Autumn 2024		
<b>Receive Date:</b> 18-06-2024	<b>Accept Date:</b> 22-08-2024	<b>First Publish Date:</b> 24-09-2024



مقاله پژوهشی **بن مایه‌های تمثیلی در نفثه المصدور زیدری نسوی**

**(مطالعه‌ی موردی: شمشیر، قلم، گیاه، طبیعت، نام‌های خاص، ابزار**

**جنگی)**

فرشته ناصری

چکیده

نفثه المصدور زیدری نسوی با برخورداری از ساختاری تمثیلی، بستر مناسبی را جهت کشف مبانی اجتماعی و تاریخی یک دوره فراهم می‌سازد. هدف پژوهش حاضر انعکاس مبانی تمثیلی جامعه‌ی یک دوران و شناخت ارزش‌های متعدد آن در افکار، اندیشه‌ها و فرهنگ مردم یک دوره از زبان نویسنده‌ی این اثر، زیدری نسوی است. ضرورت پرداختن به چنین پژوهش‌هایی، بهره‌وری از شیوه‌های بیانی نثر مصنوع و متکلف، به عنوان یکی از اصلی‌ترین مباحث انتقال ساز و کارهای مبانی تمثیلی کلام است. مسأله‌ی اصلی پژوهش حاضر جستجوی تمهیداتی است که زیدری نسوی جهت بیان مقاصد درونی کلام خویش بر اساس دغدغه‌های حاکم در ذهن، از آن بهره برده است. تا کنون تحقیق مستقلی در خصوص ساختار تمثیل در این اثر صورت نگرفته است. سوال اصلی پژوهش حاضر این است که مضامین کتاب نفثه المصدور بر مبنای عناصر تمثیلی کلام تا چه حد قابلیت نقد و بررسی دارند؟ این پژوهش با روش توصیفی-تحلیلی و به روش کتابخانه‌ای (مطالعات کتاب‌ها و پایان نامه‌ها)، به تبیین جلوه‌های تمثیلی این اثر پرداخته است. نتایج پژوهش حاکی از آن است که این کتاب، با ساختار استوار خود، بر مبنای فرم و ساختاری منحصر به فرد، توانسته است روابط و مناسبات تاریخی و اجتماعی را با تکیه بر لغات و اصطلاحات ویژه به زبان تمثیل بیان نماید.

واژگان کلیدی: تمثیل، نفثه المصدور، نثر فنی، زیدری نسوی، سلطان جلال الدین

۱- استادیار گروه زبان و ادبیات فارسی، واحد یادگار امام خمینی (ره) شهرری، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران

Naseri915@yahoo.com

لطفاً به این مقاله استناد کنید: ناصری، فرشته. (۱۴۰۳). بن مایه‌های تمثیلی در نفثه المصدور زیدری نسوی (مطالعه‌ی موردی: شمشیر، قلم، گیاه، طبیعت، نام‌های خاص، ابزار جنگی). *تحقیقات تمثیلی در زبان و ادب فارسی*. (۱۶(۶۱)، ۸۹-۹۹.



حق مؤلف © نویسندگان.



ناشر: دانشگاه آزاد اسلامی واحد بوشهر / شماره شصت و یکم / پاییز ۱۴۰۳ / از صفحه ۸۹-۹۹

تاریخ دریافت: ۱۴۰۳/۰۳/۲۹ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۳/۰۶/۰۱ تاریخ انتشار بر روی اینترنت: ۱۴۰۳/۰۷/۰۳

<https://sanad.iau.ir/journal/jpll>

### مقدمه

پژوهش حاضر به تبیین مبانی تمثیلی و شاخصه‌های گفتاری چند وجهی نفثه المصدور می‌پردازد که نویسنده بر اساس شرایط زمانی و مکانی متعدد جهت بیان مقاصد درونی خویش از آن بهره‌جسته است. در واقع زبان تمثیل در نفثه المصدور، زبان سخنوری نویسنده جهت بیان ضرورت هاست. آنچه که در پژوهش حاضر مورد توجه قرار گرفته شده واژگان چند وجهی است که نویسنده بنا بر اقتضای شرایط حاکم از صورت‌های بیانی متفاوت یک واژه بهره‌جسته و سعی داشته است که در موقعیت های متفاوت روایت‌های گفتاری آن حادثه، با استفاد از ویژگی‌های ذاتی یک واژه نظیر: برندگی شمشیر و روان بودن قلم و... دست به خلق تصاویر متعددی در قالب تمثیل بزند و متن را برای خواننده با جاذبه‌ی بیشتری همراه سازد.

### بیان مساله

مساله‌ی اصلی پژوهش حاضر کشف ساختارهای تمثیلی نفثه المصدور بر مبنای محتوای تاریخی و نثر مصنوع و متکلف آن در بکارگیری واژگان متعدد با معانی مختلف است. زیرا نویسنده با بهره‌گیری از زبان تمثیل در نثری متکلف با بیانی مغلق و پیچیده خواننده را به کشف معانی پنهانی متن در قالب مبانی گفتاری چند معنایی با استفاده از آرایه‌های ادبی رهنمون می‌سازد.

### پیشینه‌ی تحقیق

در خصوص نفثه المصدور زیدری نسوی تاکنون پژوهش‌های متعددی به رشته‌ی تحریر در آمده، اما در خصوص نقش تمثیل در بیان رویدادهای تاریخی و اجتماعی این اثر، تحقیق مستقلی صورت نگرفته است. در ادامه به ذکر نمونه‌هایی از پژوهش‌های انجام یافته پیرامون این اثر، می‌پردازیم:

- ۱- اختیاری، زهرا، (۱۴۰۲) «چند ابهام در نفثه المصدور زیدری»
- ۲- محمدی، محمد و همکاران (۱۴۰۱) «تصویرهای سورئالیستی در نفثه المصدور»
- ۳- زرعی، ناهید؛ خزانه دارلو، محمد، (۱۴۰۲) «معانی و کاربرد حروف اضافه و ربط در نفثه المصدور»
- ۴- رجبی محمد امین و همکاران (۱۴۰۲) «زیبایی شناسی خودسانسوری در آثار منشور دوره‌ی مغول»
- ۵- درباباری، سیده پرنیان (۱۴۰۱)، «معرفی و نقد و تحلیل شخصیت‌های نفثه المصدور با اتکا بر منابع تاریخی معتبر»

### روش تحقیق

پژوهش حاضر با روش توصیفی - تحلیلی و به روش کتاب‌خانه‌ای (مطالعات کتاب‌ها و پایان‌نامه‌ها، صورت پذیرفته است.

### ضرورت تحقیق

ضرورت پرداختن به چنین پژوهش‌هایی دست‌یابی به رموزی است که زبان تمثیل با ساختارهای متعدد خود در متن، نویسنده را جهت بیان افکار و ارائه‌ی اندیشه‌های درونی خویش یاری می‌سازد. تا آنچه را که هدف غایی او از بیان روایت‌های مکرر است، محقق گردد.

### اهداف پژوهش

ضرورت پرداختن به چنین پژوهش‌هایی، نقد و تحلیل عناصر ساختاری متن بر مبنای معانی ثانویه‌ی آن از طریق زبان تمثیل است که ما را در جهت کشف قوانین درونی متن بر مبنای روابط و مناسبات کلامی و اهداف متعالی نویسنده با طرح یک سوژه‌ی داستانی رهنمون می‌سازند.

### سوالات تحقیق

- ۱- کدامیک از مضامین تاریخی نفثه المصدور دارای روابط و مناسبات تمثیلی است؟
- ۲- مناسبات گسترده‌ی متون تاریخی با برگزیدن تمثیل‌های متعدد، تا چه حد در تبیین مضامین درونی متن به لحاظ بیان واقعیت‌های اجتماعی موثر بوده است؟
- ۳- تمثیل و شاخصه‌های گسترده‌ی آن در بیان عناصر واحد کلام نظیر: کلمات در زمان‌ها و مکان‌های مختلف به چه شکل نمود و بروز یافته است.

### بحث و بررسی

#### نفثه المصدور زیدری نسوی

نفثه المصدور، از جمله کتب معتبر تاریخ و ادبیات فارسی است و مولف حوادث و وقایع زمان و اوضاع دربار خوارزمشاه و حمله‌های مغول به آذربایجان و سرنگونی خوارزمشاهیان و جنگ‌ها و دفاع‌ها و در نهایت سرانجام آن را به تفصیل شرح می‌دهد. کتاب نفثه المصدور یکی از منابع مهم تاریخ دوران استیلای مغول است و مورخان همواره این کتاب را به همراه کتاب سیرت جلال‌الدین از منابع

تاریخی این دوران محسوب داشته‌اند. با توجه به اینکه این کتاب تاریخی از نوع کتب علمی محسوب می‌شود و به منظور تفهیم و تفاهم است و باید به شیوه مرسل نوشته شود اما نسوی این کتاب را به نثری مصنوع اما مؤثر و دلنشین نگاشته است.

### تمثیل و انواع آن

کارکرد تمثیل، توسل جستن به استنادات و استشهادات روایی و عینی و خاطره ای برای استدلال گری است تا عقل شنونده با نقل گوینده، به شیوه‌ای متشابه با برهان‌های منطقی، به روابط و مناسبات درونی ساختار یک امر واقف گردد.

«عبد القاهر جرجانی و خواجه نصیر طوسی و شبلی نعمانی، تا به آن حد بر خاصیت استدلال گری و اقناع کنندگی تمثیل معتقد بوده که نام این صنعت را استدلال گذاشته‌اند؛ چرا که در آن، از حال یک شبیه بر حال دیگر شبیه، دلیل می‌سازند.» (شیری، ۱۳۷۹: ۸۴)

استعاره و تشبیه جز ارکان اصلی ساختار تمثیل است بطوریکه با ایضاح و ابهام یا روشنگری و کنمانگری، معانی پنهان و پیام‌های اصلی یک اثر را بیان می‌کنند.

«تمثیل ارائه‌ی شخصیت، اندیشه با واقعه است به طریقه‌ای که هم خود را نشان دهد و هم مباحث را، به عبارت دیگر تمثیل یک معنای آشکار دارد و یک یا چند معنای پنهان و نوعی تصویرانگاری است که در آن مفاهیم و مقاصد اخلاقی از پیش شناخته شده‌ایی از روی قصد به اشخاص، اشیاء و حوادث منتقل می‌شود.» (میر صادقی، ۱۳۷۹: ۱۰۵-۱۰۴)

در تبیین تمثیل و شاخصه‌های آن، تصویر نماد و روابط و مناسبات آن نیز، دارای ساز و کارهایی است که در ایجاد ابهام در ذهن مخاطب جهت کشف حقایق درونی وقایع، از اهمیت قابل توجهی برخوردار است.

«شخصیت نمادین کسی است که عمل و گفتارش در مجموع خواننده را به مفاهیمی فراتر از خودش راهنمایی می‌کند.» (داد، ۱۳۸۳: ۳۰۴)

در داستان‌های امروزی، اغلب شخصیت‌های تمثیلی با نمادین آمیخته شده‌اند و امکان جدا کردن شان از یکدیگر وجود ندارد.

«بیشتر داستان‌های تمثیلی، در طرح کلی، تمثیلی، اما نمادین هستند.» (میر صادقی، ۱۳۷۹: ۱۰۶).

تمثیل مانند شعر و داستان، محدودیتی در پرداختن به موضوعات متعدد ندارد. تمثیل‌هایی نظیر: تمثیل‌های سیاسی، تاریخی، اجتماعی، مذهبی یا اعتقادی - اخلاقی، عرفانی، اندیشه‌ای، فلسفی یا

فکری - فلسفی و... که هر یک در جایگاه یک امر بیرونی بیانگر واقعیت‌های درونی و روابط و مناسباتی متعدد با رویکردهای متنوع هستند. با عنایت به مباحث مذکور نفته المصدور زیدری نسوی به عنوان یکی از مهمترین آثار تاریخی، دارای بن مایه‌هایی است که واژگان و اصطلاحات متعددی را با بهره‌گیری از زبان تمثیل به زبان رمز و کنایه و... بیان کرده است. بر مبنای این امر در پژوهش حاضر به تبیین این واژگان با مضامین محتوایی متنوع پرداخته‌ایم.

### اصطلاحات تمثیلی نفته المصدور

با عنایت به آنچه ذکر شد به تبیین واژگان متعدد تمثیلی و صورت‌های چند وجهی آن در نفته المصدور زیدری نسوی می‌پردازیم:

#### -تمثیل‌های شمشیر-

مصادیق گوناگون شمشیر بر مبنای عنصر تمثیل عبارتند از:

۱- سرربای ص ۱ ← : در عبارت: « بروق غمام بصر ربای به بریق حسام سرربای متبدل شده»، در وجه تمثیلی رباینده ی سر به لحاظ شدت کشتارجمعی به کار رفته است. / ۲- سرداری و آبداری ص ۱: در عبارت: «شمشیر که آبداری صفت لازم او بودی سرداری پیشه گرفته». در وجه تمثیلی برتری مقام و قدرت بیان شده است. زیرا تنها عنصری است که در میان مردم فقط حکم او جاری می‌شود و همه چیز را تحت سیطره ی خود در می‌آورد. / ۳- دوروی تیززبان ص ۱ : در عبارت: «تا این دوروی تیز زبان در میان شد و آمد گرفته سلامت پای بر کران نهاده»، در وجه تمثیلی شخصی که دورویی را با زبان گزنده همراه دارد و همگان را می‌آزارد، به کار رفته است. / ۴- خونخوار ص ۲: در عبارت: «بلا لارک آبخورده تا خونخوار شده خون خوار شده»، در وجه تمثیلی خونخواری و شدت کشتار و قدرت نابودی توسط شمشیر بیان شده است. / ۵- قاطع أرحام حیات ص ۲: در عبارت: «تا قاطع أرحام حیات یعنی سیف، در کار آمده، صِلت رَحم بکلی مدروس شده»، در وجه تمثیلی قطع کننده ی رشته های حیات و زندگی و شدت کشتار و فراهم کردن بساط مرگ، مطرح گردیده.

#### - تمثیل های قلم -

مصادیق گوناگون قلم بر مبنای عنصر تمثیل عبارتند از:

۱- تیزتاز ص ۳: در عبارت: «تیز تازِ قلم که هنگام مهاجرت خفیر ضمائر و ترجمان سرایر است.» در وجه تمثیلی دونده ای بیان شده که خبرچین است و اسرار را آشکار می سازد. / ۲- دو زبان ص ۳: در عبارت: «دو زبان است سفارت ارباب وفاق را شاید»، در وجه تمثیلی صورت ظاهری قلم که قط و شکاف آن است و به جهت زیبا نویسی و جذب جوهر در جهت عمودی و طول قلم ایجاد می شود و در قالب ویژگی دورویی برای آشکار کردن اسرار به کار رفته است. / ۳- به سر قیام کننده ص ۳: در عبارت: «هر چند به سر قیام کند...»، در وجه تمثیلی شخصی به کار رفته که در ادای مسئولیت تا پای جان می ایستد ولی قابل اعتماد نیست. / ۴- اندرون دار ص ۳: در عبارت: «اگرچه اندرون دار است نتوان گفت که رازدار است.» در بیان شکل ظاهری قلم که توخالی است و برخوردار از ظرفیت جهت پذیرش مناسباتی در خود و در وجه تمثیل در خصوص ویژگی شخصی به کار رفته که به لحاظ شخصیتی عمیق است و با سعه ی صدر، اما غیر قابل اعتماد. / ۵- طالب علم نیست سودا بر سر زده ص ۳: در عبارت: «طالب علم نیست سودا بر سر زده، تا تن دو نیم نکند ذوفنون نشود»، در وجه تمثیلی فردی است که در جستجوی علم است و سودای یادگیری علم دارد و در این مسیر بسیاری از مصائب را تحمل می کند. / ۶- پیسه کلاغ ص ۳: در عبارت: «پیسه کلاغیست که حدیث فاوا بود.» در وجه تمثیلی کلاغ دو رنگ و نحسی است که خبرچین است و با صدای خود اسرار را تا دوردست ها میبرد، و این امر در وجه تمثیلی قلم، هم به واسطه ی جوهر سیاهی است که با آن اسرار را می نویسد و هم صدایی است که هنگام نوشتن قلم توجه همگان را به سوی خود فرا می خواند. / ۷- سیاه روی ص ۴: در عبارت: «آب رویش در سیاه رویی است.» در وجه تمثیلی تضاد گونه ای به کار رفته که سیاه رو بودن و در جوهر آغشته بودن موجب آبرو داری او در انجام وظایف است. / ۸- سیاه کام ص ۴: در عبارت: «سیاه کامیست که آنچه گفت بباشد.» این عبارت در وجه نگارش قلم است که تمثیل انسان هایی است که قبل از رخداد واقعه ای به پیش بینی و بیان آن می پردازند... و نفوس بد می زنند. / ۹- آب دهان ص ۴: در عبارت: «آب دهانیست که سخن نگاه نمی دارد.» در وجه تمثیلی شخصی است که قابل اعتماد نیست و رموز را گشوده می سازند.

### تمثیل انواع گیاهان

مصادیق گوناگون انواع گیاهان بر مبنای عنصر تمثیل عبارتند از:

۱- لاله ص ۱: گل لاله در عبارت: «زمین که از قطرات ژاله رنگ لاله داشتی»، در وجه تمثیلی خون سرخ به بیان شدت خونریزی‌ها و آشوب‌های پی‌در پی و سرخی خون اشاره دارد. / ۲- سرو ص ۵۸: درخت سرو در عبارت: «کوه با همه سربلندی کمر خدمت بسته و از ربقة بندگی جز سرو آزادی نجسته، در وجه تمثیلی متعالی بودن و متمایز بودن به لحاظ شکل ظاهری نسبت به هم نوعان بیان گردیده است. / ۳- خدنگ ص ۸۷: واژه ی خدنگ در عبارت: «دست و پای اگرچه از کار رفته بود - باز جنبانیده ام، می‌گفتم: چون خدنگ مرگ هر آینه بر جان خوردنیست، آن به که خود را نشانه ی عار و ننگ نگردانی»، در وجه تمثیلی جلوه ای از ناموزون بودن و نحسی مرگ به کار رفته است. / ۴- پنجه مریمی<sup>۱</sup> ص ۹۳: در عبارت: «أصابع مذری سذری برهنه ماند و کف چون پنجه مریمی عاری شد»، در وجه تمثیلی شکل ظاهری انگشتان رنج کشیده و ناموزون ناشی از حوادث روزگار مطرح گردیده است.

#### - تمثیل ارکان طبیعت

مصادیق گوناگون ارکان طبیعت بر اساس عنصر تمثیل عبارتند از:

۱- دریا ص ۴۸: در عبارت: «دریا در این ماتم اگر کف برآرد رواست»، در بیان وجه تمثیلی انسانی به کار رفته که از شدت مصائب در رنج و آشوب است. / ۲- آفتاب ص ۴۸: آفتاب در عبارت: «آفتاب را مهر چون شاید خواند که بعد از او برافروخت»، در وجه تمثیلی گستردگی مهربانی‌ها و بزرگی‌ها بیان گردیده. / ۳- آسمان ص ۴۸: در عبارت: «آسمان در این ماتم کبود جامه تمامست»، در بیان وجه تمثیلی عزاداری و سیاه پوشی به منزله داغ‌داری بیان شده است. / ۴- کوه ص ۵۸: در عبارت: «کوه با همه سربلندی کمر خدمت بسته»، در وجه تمثیلی انسانی به کار رفته که با همه ی عظمت و بلندی مقام متواضع است و آماده ی خدمت.

#### - تمثیل نام‌های خاص

مصادیق گوناگون نام‌های خاص بر اساس عنصر تمثیل عبارتند از:

۱- انوشیروان ص ۴۲: در عبارت: «خنده صبح، با همه سپیدی، برجای نشست، خورشید چون کلاه گوشه نوشیروان، از کوه شه وار طلوع کرد»، در بیان وجه تمثیلی شکوه و شوکت برای خورشید با

<sup>۱</sup> - پنجه مریمی: گیاهی خوشبو به اندام پنج انگشت



بهرگیری از عنصر تشبیه و عظمت انوشیروان بیان شده است/ ۳- بزرجمهر ص ۴۲: در عبارت: «مهر چون ورق بزرجمهر از مطلع شرقی برتافت»، در بیان وجه تمثیلی اوج شکوه و جلال بزرجمهر با بهره‌گیری از عنصر تشبیه بیان شده است./ ۴- اسکندر ص ۴۲: در عبارت: «نفس با همه لطافت مصف ایشان نشکافتی، گفتی سکندر در میان ظلمات گرفتار و آب حیات تیره»، در وجه تمثیلی: تلاش‌های بی‌وقفه و عدم دسترسی به مقاصد در شرایط سخت، بیان شده است./ ۶- سلیمان ص ۵۰: در عبارت: «دیو بر تخت سلیمان نشست و انگشترین نی»، در وجه تمثیلی اوج قدرت و مقام بیان شده است./ ۷- سنمار ص ۷۳: در عبارت: «بنای سنمار بلگدکوب بوتیمار منهدم شد»، در وجه تمثیلی: اوج شکوه و زیبایی به کار رفته است./ ۸- چنگیزخان ص ۸۹: در عبارت: «سرمادر افنای مردم عزرائیل را سرمایه ای تمامست و برف در اهلاک آدمی زاد چنگیزخان را دستپاری شگرف»، در بیان وجه تمثیلی ایجاد ویرانی‌ها و آشوب‌های جبران‌ناپذیر بیان شده است./ ۹- عیسی ص ۱۰۱: در عبارت: «صباغ نوبهار، عیسی وار، معجزه ای که در نفس داشت از یک خم هفت رنگ پیدا کرده»، در وجه تمثیلی شفا بخشی و رخداد معجزات بیان گردیده است.

### تمثیل ابراز جنگی

مصادیق گوناگون ابزار جنگی بر مبنای عنصر تمثیل عبارتند از:

۱- شمشیر ص ۱: در عبارت: «شجره شمشیر که بهشت در سایه اوست»، در وجه تمثیلی غنیمتی به کار رفته که در شرایط سخت و دشوار بهره‌گیری و اتکا بر آن آرام بخش است./ ۲- کارد ص ۵: در عبارت: «اگر کارد شدت به استخوان رسیده است و کار محنت به جان انجامید مصابرت نمای»، در وجه تمثیلی نهایت رنج و پایداری بیان گردیده است.

### تحلیل ساختار تمثیل در نفثه المصدور

ساختارهای تمثیلی متعددی که در این اثر با تکیه بر مبانی اجتماعی، سیاسی، تاریخی و... دیده می‌شود، حاکی از آن است که محتوای این کتاب با تکیه بر عناصر زیبایی‌شناسی متن که در نثر فنی و متکلف امری قابل توجه است، بنا گردیده. از این رو نویسنده با بیانی آهنگین و آراسته به تصویرسازی‌های متعدد خواننده را در بطن رخدادها قرار داده و با واژگان چند معنایی، اوراد فراز و فرود حوادث با خود همراه می‌سازد.

یکی از ویژگی‌های این اثر تنوع مطالب بر مبنای ساختار دستوری و ترکیب نحوی کلام است، که خواننده را در هر موقعیت روایی با مضامینی جدید مواجه ساخته و جاذبه‌ی کشف تمامی وقایع قابل پیش‌بینی را برایش محقق می‌سازد. از این رو در این اثر هریک از احساسات و عواطف بشری و روابط و مناسبات اجتماعی و سیاسی و نیز حوادث متعدد تاریخی، با تکیه بر عنصر تبیین وقایع در شرایط زمانی و مکانی مختلف با واژگان چند معنایی بیان گردیده است.

### نتیجه‌گیری

تمثیل، بیان روایت‌های چندوجهی است و این امر هنگامی می‌تواند بر مخاطب اثر گذار باشد که گوینده و یا نویسنده با استفاده از تکنیک‌های بیانی در محور جانشینی و هم‌نشینی، موقعیت مکانی مناسبی را برای واژگان تمثیلی برگزیند. با عنایت به آنچه در متن این اثر به آن پرداخته شد می‌توان این گونه اذعان نمود که نفثه المصدور به عنوان یکی از مهمترین و ارزشمندترین متون نثر فنی، تاریخ عصر مغول را به زبان تمثیل روایت می‌کند.

زیدری در این اثر تمامی واژگان اصلی و پرکاربرد، مورد استفاده‌ی ادیبان و صاحبان قلم را در ساختار کلام معمول جامعه جهت بیان ضرورت‌های زمانی و مکانی متناسب با شرایط اجتماعی در سیر تطور تاریخی، بیان نموده است.

بر اساس روابط و مناسبات تمثیلی این اثر در عرصه‌های گوناگون می‌توان اذعان نمود که نویسنده‌ی این اثر با بهره‌گیری از آرایه‌ها و صنایع ادبی متنوع برای یک واژه، ساختار متن را برای خواننده با رموز گسترده‌ای همراه ساخته و این امر با استفاده از زبان تمثیل و همچنین ساختارهای آهنگین زبان عربی دوچندان گردیده است.

### فهرست منابع و مآخذ

- اختیاری، زهرا، حل چند ابهام در نفثه المصدور زیدری نسوی، مجله‌ی نثر پژوهی ادب فارسی، بهار و تابستان ۱۴۰۲، شماره ۵۳، صص ۹-۳۱
- خرندزی زیدری نسوی، شهاب‌الدین محمد، تصحیح و توضیح امیر حسن یزدگردی، (۱۳۸۵)، نفثه المصدور، چ ۲، نشر توس
- دریاباری، پرنیان، معرفی و نقد و تحلیل شخصیت‌های نفثه المصدور با اتکاب منابع تاریخی معتبر، مجله‌ی ادب فارسی، بهار و تابستان ۱۴۰۱ شماره‌ی ۲۹ صص ۶۴-۸۰

- رجبی محمد امین و همکاران، زیبایی شناسی خود سانسوری در آثار مثنوی دوره مغول (با تکیه بر جهانگشا و نفته المصدور) مجله‌ی زیبایی شناسی ادبی، بهار ۱۴۰۲ شماره‌ی ۵۵ صص ۱۰۳-۱۲۴
- زرعی، ناهیده؛ محمد خزانه دارلو، معانی و کاربرد حروف اضافه و ربط در نفته المصدور تابستان ۱۴۰۲ صص ۱۳۳-۱۶۸
- شیر، قهرمان، (۱۳۸۷)، مکتب‌های داستان نویسی در ایران، تهران، چشمه.
- محمدی، محمد، تصویرهای سورئالیستی در نفته المصدور، مجله‌ی زبان و ادبیات فارسی (واحد فسا)، زمستان ۱۴۰۱ شماره‌ی ۳۱، صص ۱۸۱-۲۰۰
- میر صادقی، جمال، (۱۳۷۶)، عناصر داستانی، تهران، سخن.

### References

- ekhtiari, Zahra, Solving several ambiguities in Zaydari Nesavi's Naftha al-Masdur, Persian Literature Prose Research Magazine, spring and summer 1402, number 53, pp. 9-31
- Daryabari, Parnian, introduction, criticism and analysis of the characters of Naftha al-Masdur based on reliable historical sources, Persian Literature Magazine, spring and summer 1401, number 29, pp. 64-80
- Rajabi Mohammad Amin et al., The aesthetics of self-censorship in the prose works of the Mughal period (based on Jahangasha and Naftha al-Masdur) Journal of Literary Aesthetics, Spring 1402, No. 55, pp. 103-124
- Zaraei, Nahida; Mohammad Khazaneh Darlo, meanings and usage of prepositions and conjunctions in Nafta al-Masdur, summer 1402, pp. 133-168
- Shiri, Kahraman, (2008), schools of story writing in Iran, Tehran, Cheshme
- Mohammadi, Mohammad, Surrealist images in Naftha al-Masdur, Persian Language and Literature Magazine (Fasa Unit), Winter 1401, No. 31, pp. 181-200
- Mir Sadeghi, Jamal, (1376), fictional elements, Tehran, Sokhon, Ch
- Khorandzi Zaydari Nesvi, Shahabuddin Mohammad, corrected and explained by Amir Hassan Yazdgerdi, (1385), Naftha al-Masdur, vol. 2, Tos publishing house